Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MELCHIOR WATHELET
esitatud 26. märtsil 2015 [1]

Kohtuasi C-63/14

Euroopa Komisjon
versus

Prantsuse Vabariik

Liikmesriigi kohustuste rikkumine — Riigiabi — Tagasinõudmise kohustus — Hüvitis avaliku teenindamise delegeerimise eest

I. **Sissejuhatus**

1. Käesolev kohtuasi on üks paljudest Prantsuse Vabariigilt Société nationale maritime Corse-Méditerranée (SNCM) SA-le (edaspidi „SNCM") [2] antud riigiabi käsitlevatest kohtuasjadest.

2. Euroopa Komisjon palub 10. veebruaril 2014 esitatud hagis Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Prantsuse Vabariik ei võtnud esiteks ette nähtud tähtaja jooksul kõiki vajalikke meetmeid selleks, et nõuda abisaajalt tagasi riigiabi, mis on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks komisjoni 2. mai 2013. aasta otsuse 2013/435/EL riigiabi SA.22843 (2012/C) (ex 2012/NN) kohta mida Prantsusmaa andis ettevõtjatele Société Nationale Maritime Corse Méditerranée ja Compagnie Méridionale de Navigation [3] (edaspidi „vaidlustatud otsus"), artikli 2 lõikega 1, teiseks ei tühistanud ette nähtud tähtaja jooksul kõiki artikli 2 lõikes 1 nimetatud abi väljamakseid, ja kolmandaks ei teatanud määratud tähtaja jooksul komisjonile selle otsuse täitmiseks võetud meetmetest, siis on Prantsuse Vabariik rikkunud ELTL artikli 288 neljandast lõigust ning otsuse artiklitest 3–5 tulenevaid kohustusi.

II. **Õiguslik raamistik**

3. ELTL artikli 108 lõige 2 sätestab:

„Kui komisjon leiab pärast asjassepuutuvatelt isikutelt selgituste küsimist, et riigi poolt või riigi ressurssidest antav abi ei sobi siseturuga kokku artikli 107 järgi või et sellist abi kasutatakse valel eesmärgil, siis otsustab komisjon, et asjassepuutuv riik peab säärase abi lõpetama või muutma seda komisjoni määratud tähtaja jooksul.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — Vt Euroopa Kohtu otsused SNCM ja Prantsusmaa *vs*. Corsica Ferries France (C-533/12 P ja C-536/12 P, EU:C:2014:2142); Üldkohtu otsused Corsica Ferries France *vs*. komisjon (T-349/03, EU:T:2005:221) ja Corsica Ferries France *vs*. komisjon (T-565/08, EU:T:2012:415) ning Üldkohtu määrus Corsica Ferries France *vs*. komisjon (T-231/05, EU:T:2006:2). Vt ka kohtuasjad Prantsusmaa *vs*. komisjon (T-366/13); SNCM *vs*. komisjon (T-454/13); Prantsusmaa *vs*. komisjon (T-74/14) ja SNCM *vs*. komisjon (T-1/15), mis on Euroopa Liidu Üldkohtus pooleli.

3 — ELT L 220, lk 20.

Kui asjassepuutuv riik ei täida ette nähtud tähtaja jooksul komisjoni otsust, võib komisjon või mõni teine huvitatud riik erandina [ELTL] artikli[...] 258 ja [ELTL artikli] 259 sätetest anda asja otse Euroopa Liidu Kohtusse.

[...]"

4. Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega nähakse ette [ELTL artikli 108] üksikasjalikud kohaldamiseeskirjad[4], artikkel 14 näeb ette:

„1. Kui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada (edaspidi „tagastamisotsus"). Komisjon ei nõua abi tagastamist, kui see on vastuolus ühenduse õiguse üldpõhimõttega.

2. Vastavalt tagastamisotsusele kuuluvad tagastatava abi hulka intressid, mille kohase määra kinnitab komisjon. Intressi makstakse ajavahemiku eest, mil ebaseaduslik abi oli abisaaja käsutuses, kuni selle tagastamise kuupäevani.

3. Ilma et see piiraks Euroopa Kohtu poolt vastavalt [ELTL] artiklile [278] tehtud korralduste kohaldamist, toimub tagastamine viivitamata ja vastavalt kõnealuse liikmesriigi siseriiklikus õiguses kehtivale korrale, tingimusel et see võimaldab komisjoni otsuse kohest ja tõhusat täitmist. Sel eesmärgil ja juhuks, kui toimub siseriikliku kohtu menetlus, peavad kõnealused liikmesriigid võtma kõik vajalikud ja nende vastavas õigussüsteemis kättesaadavad meetmed, sealhulgas ajutised meetmed, ilma et see piiraks [liidu] õiguse kohaldamist."

III. **Faktiline raamistik**

A. *Faktilised asjaolud, mis viisid vaidlustatud otsuse vastuvõtmiseni*

5. Assemblée de Corse (Korsika parlament) võttis 7. juunil 2007 vastu otsuse, millega määras Marseille' ja Korsika vahelise laevaühenduse avaliku teenindamise delegeerimislepingu SNCM-ist ja Compagnie méridionale de navigation SA-st (edaspidi „CMN") koosnevale kontsernile. Conseil exécutif de la collectivité territoriale de Corse'i (Korsika territoriaalühenduse täidesaatev nõukogu) (CTC) esimehe sama päeva otsusega anti luba allkirjastada avaliku teenindamise delegeerimisleping (edaspidi „CDSP").

6. CDSP sõlmiti ajavahemikuks 1. juulist 2007 kuni 31. detsembrini 2013.Selle artiklis 1 on kontsessiooni objektina määratletud regulaarlaevaühenduse tagamine kõikidel avaliku teenindamise delegeerimislepinguga hõlmatud liinidel Marseille sadama ja Korsika sadamate Ajaccio, Balagne, Bastia, Porto-Vecchio ja Propriano vahel.

7. CDSP lisas I toodud tehnilises kirjelduses on teenuste laadi kirjeldatud järgmiselt:

— alalised reisijate- ja kaubaveoteenused, mida ettevõtjate rühm SNCM-CMN peab tagama kogu aasta vältel (edaspidi „põhiteenus") ja

— reisijateveo lisateenused, mida tuleb tagada tipphooajal ligikaudu 37 nädala vältel liinidel Marseille–Ajaccio ja Marseille–Bastia ning ajavahemikus 1. maist kuni 30. septembrini liinil Marseille–Propriano (edaspidi „lisateenus").

4 — EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339.

8. CDSP alusel saavad nimetatud kaks kontsessionääri põhi- ja lisateenuse osutamise eest Korsika transpordiametilt (Office des transports de Corse, OTC) iga-aastast tasu. Kummalegi ettevõtjale makstav lõplik hüvitissumma on piiritletud tegevuskahjumiga, mis tuleneb kontsessiooni tehnilises kirjelduses sätestatud kohustustest, võttes arvesse laevastiku tavapärast kapitalitootlikkust proportsionaalselt nende päevade arvuga, mil seda laevastikku tegelikult kõnesoleva üleveokohustuse täitmiseks kasutatakse. Juhtudeks, kui tegelik tulu on väiksem kui kontsessionääride poolt pakkumises määratletud prognoositav tulu, näeb CDSP ette riigilt antava kompensatsiooni suuruse kohandamise.

9. CDSP-d muudeti pärast selle allkirjastamist, jättes sellest välja rohkem kui 100 Korsika ja Marseille' vahelist ülevedu aasta kohta, nimetatud kahe kontsessionääri aastase rahalise hüvitise võrdlusmäärasid vähendati 6,5 miljoni euro võrra ning kontsessionääri tulude iga-aastase kohandamise korra raames määrati kindlaks lubatav maksimaalmäär.

B. *Vaidlustatud otsus*

10. Komisjon, olles saanud Corsica Ferries France SAS-ilt (edaspidi „Corsica Ferries") kaebuse, mille kohaselt on SNCM-ile ja CMN-ile CDSP raames antav abi õigusvastane ja siseturuga kokkusobimatu, teatas 27. juuni 2012. aasta kirjas Prantsusmaa ametiasutustele oma otsusest algatada ELTL artikli 108 lõikes 2 ette nähtud ametlik uurimismenetlus CDSP alusel ettevõtjatele SNCM ja CMN antava võimaliku abi osas[5].

11. Komisjon leidis CDSP-s ette nähtud hüvitiste ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks riigiabiks tunnistamisel, et täidetud ei ole kaks kriteeriumi nendest neljast, mis on välja toodud Euroopa Kohtu otsuses Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415).

12. Komisjon leidis esiteks, et SNCM-i osutatav lisateenus ei olnud avaliku teenuse tegelike vajaduste katmise seisukohast vajalik ega proportsionaalne. Teiseks asus ta seisukohale, et esiteks ei võimaldanud pakkumise kutse tingimused tagada tõhusat konkurentsi ning et teiseks ei olnud rahalise hüvitise suuruse määramisel arvestatud eelnevalt kindlaks määratud kulubaasi või võrdlusalusena teiste samalaadsete laevandusettevõtjate kulutuste struktuuri.

13. Komisjon järeldas selle põhjal, et hüvitis, mida SNCM ja CMN said lisateenuste osutamise eest, kujutas endast riigiabi. Ta märkis, et hüvitis oli ebaseaduslik, kuna komisjoni sellest eelnevalt ei teavitatud. Komisjon leidis veel, et hüvitis, mida SNCM ja CMN said seoses põhiteenuse osutamisega, oli siseturuga kokkusobiv, kuid abi, mida SNCM sai alates 1. juulist 2007 lisateenuste eest, seda ei olnud.

14. Eespool nimetatud asjaolusid arvestades otsustas komisjon vaidlustatud otsuses järgmist:

„Artikkel 1

7. juuni 2007. aasta [CDSP] alusel ettevõtjatele SNCM ja CMN makstud hüvitiste näol on tegemist ebaseadusliku abiga [ELTL] artikli 107 lõike 1 tähenduses. Kõnealust riigiabi on antud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõike 3 sätteid rikkudes.

Artikkel 2

1. Hüvitised, mis on ettevõtjale SNCM makstud täiendavate teenuste osutamiseks kasutuselevõetud ressursside eest vastavalt eespool osutatud [CDSP] tehnilise kirjelduse punktidele I a 2, I b 2 ja I d 1.4, on siseturuga kokkusobimatud.

5 — Vt 5. oktoobri 2012. aasta Euroopa Liidu Teatajas toodud kokkuvõte (ELT C 301, lk 1).

2. Ettevõtjatele SNCM ja CMN eespool osutatud [CDSP] kohaselt ülejäänud teenuste eest makstud hüvitised on siseturuga kokkusobivad.

Artikkel 3

1. Prantsusmaa on kohustatud artikli 2 lõikes 1 osutatud abisummad abisaajalt sisse nõudma.

2. Tagasimakstavate summade pealt arvestatakse intresse alates kuupäevast, millal kõnealused summad anti abisaaja käsutusse ning kuni nende summade tegeliku tagastamiseni.

3. Intresside arvestamine toimub määruse (EÜ) nr 794/2004 V peatüki sätete ning määruse (EÜ) nr 271/2008, millega muudetakse määrust nr 794/2004, sätete kohaselt.

4. Prantsusmaa tühistab kõik artikli 2 lõikes 1 osutatud abisummade väljamaksed, mis peaksid toimuma pärast käesolevast otsusest teatamise kuupäeva.

Artikkel 4

1. Artikli 2 lõikes 1 osutatud abi tagastamine toimub vahetult ja tõhusalt.

2. Prantsusmaa ülesandeks on jälgida, et käesolevat otsust rakendataks nelja kuu jooksul alates sellest teatamisest.

Artikkel 5

1. Kahe kuu jooksul alates käesolevast otsusest teatamisest edastab Prantsusmaa komisjonile järgmise teabe:

(a) abisaajalt tagasi nõutav kogusumma (hüvitise põhisumma ja intressid);

(b) käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatud meetmete üksikasjalik kirjeldus;

(c) dokumendid, mis tõendavad, et abi saajat on abi tagastamise kohustusest teavitatud;

(d) pärast kontsessiooni jõustumist kuni käesoleva otsuse vastuvõtmiseni toimunud igakuiste väljamaksete ja iga-aastaste korrektsioonimaksete kuupäevad ja täpsed summad.

2. Prantsusmaa hoiab komisjoni kursis käesoleva otsuse rakendamiseks võetud riiklike meetmete edenemisega kuni artikli 2 lõikes 1 osutatud abi täieliku tagastamiseni. Prantsusmaa esitab viivitamata, komisjoni esimesel nõudmisel kogu teabe käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatud meetmete kohta. Samuti esitab ta üksikasjaliku teabe abisaaja poolt juba tagastatud abisummade ja intresside kohta.

Artikkel 6

Käesolev otsus on adresseeritud Prantsuse Vabariigile."

15. Komisjoni sõnul oli tagasinõutava abi suurus vaidlustatud otsuse vastuvõtmisel antud hinnangu kohaselt ligikaudu 220,224 miljonit eurot.

C. Prantsuse ametiasutuste tegevus pärast vaidlustatud otsuse vastuvõtmist

16. Vaidlustatud otsusest teatati Prantsuse ametiasutustele 3. mail 2013. Prantsuse Vabariik esitas otsuse tühistamiseks hagi 17. juulil 2013 ning SNCM 27. augustil 2013[6]. Prantsuse Vabariik esitas taotluse kohaldada ajutisi meetmeid, kuid Üldkohus jättis taotluse rahuldamata[7], samuti ei rahuldanud seda apellatsiooniastmes Euroopa Kohtu asepresident[8].

17. CTC täidesaatva nõukogu president M. Giacobbi pöördus 20. juuni 2013. aasta kirjas komisjoni asepresidendi M. Almunia poole, soovides teavet vaidlustatud otsuse rakendamise meetodite kohta.

18. Korsika prefekt saatis 10. juulil 2013 CTC täidesaatva nõukogu presidendile kirja, mille lisana oli kaasas vaidlustatud otsus. Korsika prefekt palus selles kirjas presidendil teavitada teda võetavatest meetmetest. Lisaks mainis Korsika prefekt, et Prantsuse valitsus plaanib komisjoni otsuse vaidlustada, esitades tühistamishagi ning taotluse kohaldada ajutisi meetmeid.

19. Korsika prefekt saatis samal päeval SNCM-i presidendile CTC täidesaatva nõukogu presidendile saadetud kirja koopia ning koopia vaidlustatud otsusest.

20. Komisjoni asepresident tõi CTC täidesaatva nõukogu presidendile 17. juulil 2013 saadetud kirjas esile, et vaidlustatud otsuse täitmiseks tuleb SNCM-ile lisateenuste eest makstavate hüvitiste väljamaksmine kohe peatada, kuna vaidlustatud otsuses selle artikli 5 lõikes 1 nimetatud teabe saatmiseks ette nähtud tähtaeg on möödunud ning et pealegi on oluline, et otsuse artikli 4 lõikes 2 ette nähtud rakendamistähtajast peetaks kinni. Komisjoni asepresident tuletas kirjas meelde, et põhimõtteliselt „peab abi tagasi nõudma asutus, kes seda maksis, nii et see toimub selle asutuse tehtud tagasinõudmisotsuse alusel (tingimusel, et viimati nimetatul on õiguslikult võimalik seda otsustada) või juhul, kui see pole võimalik, mõne teise selleks vajalikku pädevust omava ametiasutuse otsuse alusel. Seega näib tagasinõudmiskohustus olevat käesoleval juhul [CTC] täidesaatva nõukogu pädevuses, kuna tema oli viimane instants, kes kokkusobimatut abi andis, nagu nähtub [vaidlustatud] otsuse punktist 28".

21. CTC täidesaatva nõukogu president teatas 29. juuli 2013. aasta kirjas komisjoni asepresidendile, et on võtnud vajalikud meetmed täiendava teenuse osutamisele vastava hüvitiseosa maksmise lõpetamiseks. Ta lisas, et keeruliseks osutus suhtlemine „Prantsuse riigiasutuste, eeskätt Korsika prefekti ja Chambre régionale des comptes'i (piirkondlik riigikontroll) ametkondadega, kes ei tunnistanud komisjoni otsuse kehtivust ega selle täitmisele pööramise kohustust".

22. Komisjon palus 2. septembri 2013. aasta kirjas Prantsuse ametiasutustel teatada talle 10 päeva jooksul kirjal märgitud kuupäevast, milliseid meetmeid on ametiasutused vaidlustatud otsuse rakendamiseks võtnud. Komisjon tuletas selles kirjas Prantsuse ametiasutustele meelde, et riigiabi tagasinõudmise otsuse puhul, mida ei ole tühistatud, säilib kohustus seda täielikult ja kohe täita. Lisaks palus ta Prantsuse ametiasutustel tuua täpsemalt välja, millised olid vaidlustatud otsuse rakendamise tagajärjed SNCM-i finantsolukorrale, kuna ametiasutuste sõnul pidi otsuse täitmine tooma vältimatult kaasa selle äriühingu maksejõuetuse ja kohtuliku likvideerimise. Sellega seoses edastas komisjon küsimused, mis olid tal tekkinud tema käsutuses oleva teabe pinnalt, mille kohaselt CTC täidesaatev nõukogu plaanis – OTC aruande põhjal – teha Korsika parlamendile ettepaneku sõlmida ajavahemikul 2014–2023 Marseille' ja Korsika sadamate vahelise reisijate- ja kaubaveo kohta uus CDSP kontserniga, kuhu kuuluksid SNCM ja CMN.

6 — Kohtuasjad Prantsusmaa *vs.* komisjon (T-366/13) ja SNCM *vs.* komisjon (T-454/13), mis on Üldkohtus pooleli.

7 — Vt Üldkohtu presidendi määrus Prantsusmaa *vs.* komisjon (T-366/13 R, EU:T:2013:396).

8 — Vt Euroopa Kohtu asepresidendi määrus Prantsusmaa *vs.* komisjon [C-574/13 P(R), EU:C:2014:36].

23. Kuna komisjon ei saanud Prantsuse ametiasutustelt vastust, saatis ta 20. septembril 2013 kirja, kus „[kutsus] Prantsuse ametiasutusi uuesti abi – koos intressiga – kohe tagasi nõudma, lisateenuste eest maksmisele kuuluva abi tühistama (ja asjakohastel juhtudel tagasi nõudma) alates [vaidlustatud] otsuse teatavakstegemise kuupäevast ning esitama tagasinõudmise käigu kohta aruande, sh selgitama intressi arvutamise viisi". Komisjon andis ametiasutustele teada, et mainitud teave tuleb edastada 20-tööpäevase tähtaja jooksul arvates kirjal märgitud kuupäevast. Komisjon märkis lõpuks, et lisatähtaeg ei muuda kohustust täita otsus viivitamatult, ning et selle kohustuse täitmata jätmisel on komisjoni teenistused kohustatud esitama talle ettepaneku Prantsuse Vabariigi vastu ELTL artikli 108 lõike 2 alusel hagi esitamiseks.

24. Kaks kuud hiljem, st 29. novembril 2013 teatasid Prantsuse ametiasutused komisjonile, et CTC peatas alates 2013. aasta juuli lõpust „lisateenustena" määratletud teenuste eest hüvitise maksmise, tuginedes vaidlustatud otsuses välja toodud summade põhjal koostatud esialgsele hinnangule. Mis puudutab abisaajatelt tagasi nõutava hüvitise kogusummat (põhisumma ja intress), siis Prantsuse ametiasutused tõid välja, et neil on keeruline seda kindlaks määrata, kuna nende hinnangul on komisjoni kasutatud jaotus „põhi-" ja „lisateenusteks" kunstlik, sest nimetatud kaks teenust on lahutamatult seotud ning on mõlemad vajalikud saavutamaks eesmärki, et kogu riigi territoorium peab olema ligipääsetav.

25. CTC täidesaatva nõukogu president saatis 18. detsembril 2013 Korsika töötajate ametiühingu transpordisektori riiklikule sekretärile M. Mosconi'le kirja, kus tõi välja CTC eesmärgid, märkides, et „CTC ei võta vastu otsuseid ega algata menetlusi, mis kiirendaksid [SNCM-i] saatust".

26. Pärast liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi esitamist käesoleva kohtuasja algatamiseks 10. veebruaril 2014 on toimunud terve rida sündmusi.

27. Prantsuse Vabariik täpsustas kohtuistungil, et Veolia-Transdev'i poolt 29. oktoobril 2014 SNCM-ile saadetud taotlus saada antud laen tagasi ennetähtaegselt, tõi kaasa selle, et SNCM teatas 4.novembril 2014 tagasimaksete peatamisest.

28. Ta lisas veel, et OTC andis 7. ja 19. novembril 2014 kokkusobimatuks tunnistatud abi tagasinõudmise kohta kaks tulu kajastavat dokumenti, kuid seda ligikaudu 198 miljoni euro kohta, mis komisjoni hinnangul on väiksem vaidlustatud otsuses märgitud summast, st 220,224 miljonist eurost.

29. Tribunal de commerce de Marseille' (Prantsusmaa) president tuvastas 28. novembril 2014, et SNCM on maksete tegemise peatanud, ning määras talle kuuekuulise tervendamisrežiimi [9]. Otsus, mille kohus tegi tervendamismenetluse algatamise kohta, avaldati 14. detsembril 2014, ning sellest päevast hakkas kulgema võlausaldajatele kehtiv kahekuuline tähtaeg nõuete esitamiseks.

30. Prantsuse ametiasutused kandsid kokkusobimatuks tunnistatud abisumma suurusega ligi 198 miljonit eurot 9. jaanuaril 2015 SNCM-i passivasse.

31. Prantsuse Vabariik andis kohtuistungil Euroopa Kohtule teada, et 2. veebruaril 2015 esitati Tribunal de commerce de Marseille'sse tervendamismenetluse raames SNCM-i ülevõtmiseks terve rida pakkumisi (ajakirjanduses nimetatakse viit, lisaks kaks vastavat kavatsust väljendavat kinnituskirja) [10].

9 — Vt 29. novembril 2014 päevalehes *Le Monde*, lk 16, ilmunud artikkel „SNCM: quatre repreneurs étudieraient le dossier".

10 — Vt 4. veebruaril 2015 päevalehes *Le Monde* ilmunud artikkel „SNCM: quatre offres de reprise sont jugées sérieuses", kättesaadav veebisaidil: http://www.lemonde.fr/economie/article/2015/02/04/sncm-quatre-offres-de-reprise-sont-jugees-serieuses_4569801_3234.html.

32. Ajakirjanduses ilmunud teabest nähtub, et pakkumiste puhul kohaldatakse peatavaid tingimusi, milleks on Korsika ja Prantsusmaa mandriosa vahelist ühendust tagava avaliku teenuse üleandmine, töösuhteid käsitlevate lepingute peetavad uued läbirääkimised ning nõue „kustutada" ebaseadusliku abi tagastamise kohustus [11].

D. *Kohtuasja kontekst*

33. Nagu ma käesoleva ettepaneku punktis 1 märkisin, on käesolev kohtuasi üks paljudest Prantsuse Vabariigilt SNCM-ile antud riigiabi käsitlevatest kohtuasjadest. Mainitud abimeetmed jaguneva kaheks: abi, mis on SNCM-ile antud tema ümberkorraldamise kava raames, ning abi, mida antakse rahalise hüvitisena talle delegeeritud avaliku teenuse osutamise eest. Need kaks tüüpi abi on andnud alust kahte tüüpi menetlustele, mida ei tohi segamini ajada, kuigi puudutavad ligikaudu sama abisummat (ligi 220 miljonit eurot).

1. Esimene menetlus

34. Nimetatud kahest menetlusest esimene algas SNCM-ile tema ümberkorraldamise kava raames aastal 2002 makstud abi vaidlustamisega. Corsica Ferries, mis on eraõiguslik äriühing ning SNCM-i konkurent, esitas tühistamishagi komisjoni 9. juuli 2003. aasta otsuse peale, millega abi oli tunnistatud ühisturuga kokkusobivaks [12].

35. Üldkohus tühistas selle otsuse oma 15. juuni 2005. aasta otsusega, märkides, et komisjon „ei ole miinimumiga piirduva abi suuruse määramisel võtnud tervikuna arvesse mittehädavajaliku vara võõrandamisest saadud puhastulu" [13]. Üldkohtu otsust apellatsiooni korras edasi ei kaevatud.

36. Komisjon võttis 8. juulil 2008 vastu uue otsuse [14], kus tunnistas esiteks 2002. aasta ümberkorralduskava meetmed ebaseaduslikuks riigiabiks, kuid ühisturuga kokkusobivaks, ning teiseks otsustas, et 2006.aasta erastamiskava meetmed ei ole riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 (nüüd ELTL artikli 107 lõige 1) tähenduses.

37. Üldkohus tühistas selle otsuse 11. septembri 2012. aasta otsusega Corsica Ferries France *vs.* komisjon (T-565/08, EU:T:2012:415). Selle otsuse peale esitatud apellatsioonkaebuse jättis Euroopa Kohus oma 4. septembri 2014. aasta otsusega rahuldamata [15].

38. Vahepeal, 20. novembril 2013 tegi komisjon otsuse mainitud kohtuotsustes käsitletud SNCM-i ümberkorralduskava summade tagasinõudmise kohta [16]. Prantsuse Vabariik ja SNCM vaidlustasid selle otsuse Üldkohtus vastavalt jaanuaris 2014 ja jaanuaris 2015 esitatud tühistamishagidega [17].

11 — Vt „Nouveau rendez-vous judiciaire le 18 mars pour la SNCM", *France 3*, 5.2.2015, kättesaadav veebisaidil: http://france3-regions.francetvinfo.fr/provence-alpes/2015/02/05/nouveau-rendez-vous-judiciaire-le-18-mars-pour-la-sncm-648939.html.

12 — Vt komisjoni 9. juuli 2003. aasta otsus 2004/166/EÜ abi kohta, mida Prantsusmaa kavatseb eraldada Société nationale maritime Corse-Méditerranée (SNCM) ümberkorraldamiseks (ELT 2004, L 61, lk 13).

13 — Kohtuotsus Corsica Ferries France *vs.* komisjon (T-349/03, EU:T:2005:221, punkt 315).

14 — Vt komisjoni 8. juuli 2008.aasta otsus 2009/611/EÜ meetmete C 58/02 (ex N 118/02) kohta, mida Prantsusmaa on rakendanud ettevõtte Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (SNCM) kasuks (ELT 2009, L 225, lk 180).

15 — Kohtuotsus SNCM ja Prantsusmaa *vs.* Corsica Ferries France (C-533/12 P ja C-536/12 P, EU:C:2014:2142). Tuleb märkida, et komisjon SNCM-i ja Prantsuse Vabariigi nõuete toetuseks menetlusse ei astunud.

16 — Vt komisjoni 20. novembri 2013. aasta otsus 2014/882/EL riigiabi SA 16237 (C 58/02) (ex N118/02) kohta, mida Prantsusmaa on andnud ettevõttele SNCM (ELT 2014, L 357, lk 1).

17 — Vt kohtuasjad Prantsusmaa *vs.* komisjon (T-74/14) ja SNCM *vs.* komisjon (T-1/15), mis on Üldkohtus pooleli.

2. Teine menetlus

39. Teine menetlus puudutab aastal 2007 allkirjastatud CDSP-d, mis näeb SNCM-ile ja CMN-ile ette rahalised hüvitised. Komisjon tunnistas lisateenusega seotud hüvitised ebaseaduslikuks ja määras nende tagasinõudmise.

40. Prantsuse Vabariik ja SNCM esitasid selle otsuse tühistamise nõudega hagi Üldkohtule. Üldkohtu president jättis esimese kohtuastmena rahuldamata Prantsuse Vabariigi taotluse ajutiste meetmete kohaldamiseks, nõudes komisjoni otsuse täitmise peatamist [18], samuti jäeti vastav taotlus rahuldamata apellatsiooniastmes Euroopa Kohtu asepresidendi määrusega [19].

41. Käesoleva liikmesriigi kohustuste rikkumist käsitleva kohtuasja keskmes on samas ka komisjoni otsuse mittetäitmine.

42. Komisjon lisas kohtuistungil, et Prantsusmaa ametiasutused maksid 2013. aasta septembris uuesti ning ilma komisjoni teavitamata SNCM-ile märkimisväärselt suuri summasid ning sõlmisid temaga lisaks muudele soodustustele 10 aastaks uue avaliku teenuse osutamise lepingu äärmiselt vastuolulistel tingimustel.

IV. **Menetlus Euroopa Kohtus**

43. Komisjon esitas hagi 10. veebruaril 2014. Prantsuse Vabariik esitas kostja vastuse 23. aprillil 2014 ning komisjon omapoolse repliigi 2. juunil 2014. Kirjalik menetlus lõpetati Prantsuse Vabariigi vasturepliigi esitamisega 14. juulil 2014.

44. Komisjon ja Prantsuse Vabariik esitasid 5. veebruaril 2015 toimunud kohtuistungil suulised seisukohad.

V. **Prantsuse Vabariigile etteheidetav käitumine**

45. Komisjon väidab hagis, et:

— kuna Prantsuse Vabariik ei võtnud ette nähtud tähtaja jooksul kõiki vajalikke meetmeid selleks, et nõuda abisaajalt tagasi riigiabi, mis on vaidlustatud otsuse artikli 2 lõikega 1 tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks;

— ei ole ette nähtud tähtaja jooksul tühistanud kõiki artikli 2 lõikes 1 nimetatud abi väljamakseid, ja

— ei ole teatanud määratud tähtaja jooksul komisjonile selle otsuse täitmiseks võetud meetmetest,

siis on Prantsuse Vabariik rikkunud ELTL artikli 288 neljandast lõigust ning mainitud otsuse artiklitest 3–5 tulenevaid kohustusi.

18 — Vt Üldkohtu presidendi määrus Prantsusmaa *vs.* komisjon (T-366/13 R, EU:T:2013:396).

19 — Vt Euroopa Kohtu asepresidendi määrus Prantsusmaa *vs.* komisjon [C-574/13 P(R), EU:C:2014:36].

A. *Esimene etteheide: ebaseadusliku abi tagasi nõudmata jätmine*

1. Sissejuhatus

46. Kui komisjon tunnistab abi ebaseaduslikuks, toimub määratud tagasinõudmine vastavalt tingimustele, mis on ette nähtud määruse nr 659/1999 artikli 14 lõikes 3, mis sätestab:

„[...] [T]agastamine [toimub] viivitamata ja vastavalt liikmesriigi siseriiklikus õiguses kehtivale korrale, tingimusel et see võimaldab komisjoni otsuse kohest ja tõhusat täitmist. Sel eesmärgil ja juhuks, kui toimub siseriikliku kohtu menetlus, peavad kõnealused liikmesriigid võtma kõik vajalikud ja nende vastavas õigussüsteemis kättesaadavad meetmed, sealhulgas ajutised meetmed, ilma et see piiraks [liidu] õiguse kohaldamist".

47. Prantsuse Vabariik ei vaidle vastu väitele, et pädev Prantsusmaa ametiasutus, st CTC ei ole võtnud meetmeid, mis on vajalikud vaidlustatud otsuse artikli 2 lõikega 1 ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi tagasinõudmiseks.

48. See on õiguslikult piisavalt tõendatud komisjoni hagile lisatud dokumentidega.

49. Esiteks teatas CTC täidesaatva nõukogu president M. Giacobbi 29. juuli 2013.aasta kirjas komisjoni asepresidendile M. Almunia'le, et „keeruliseks osutus suhtlemine *Prantsuse riigiasutuste*, eeskätt Korsika prefekti ja Chambre régionale des comptes'i ametkondadega, *kes ei tunnistanud komisjoni otsuse kehtivust ega selle täitmisele pööramise kohustust*" [20].

50. Teiseks kinnitas ta oma 18. detsembri 2013. aasta kirjas Korsika töötajate ametiühingu transpordisektori riiklikule sekretärile M. Mosconi'le, et „*CTC ei võta vastu otsuseid* ega algata menetlusi, mis kiirendaksid ettevõtte saatust" [21].

2. Prantsuse Vabariigi argumendid

51. Prantsuse Vabariik viitab täitmisest keeldumist arvestades vaidlustatud otsuse nõuetekohane rakendamise täielikule võimatusele, mis väljakujunenud kohtupraktika kohaselt „on ainus alus, millele liikmesriik võib komisjoni poolt [ELTL] artikli [108] lõike 2 alusel esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi vastu tugineda" [22].

52. Käesoleval juhul väidab Prantsuse Vabariik, et tal on võimatu vaidlustatud otsust täita, kuna see tooks igal juhul kaasa SNCM-i maksejõuetuse ja likvideerimise [23], mis omakorda tooks kaasa suuri probleeme avaliku korra tasandil ning katkestaks Prantsusmaa mandriosa ja Korsika vahelise püsiühenduse.

53. Mis puudutab SNCM-i maksejõuetust, siis Prantsuse Vabariik väidab, et kuna SNCM-i 2012.a raamatupidamisaruannetest nähtub, et kui 31. detsembril 2012 oli tema käsutuses aktivana 87,831 miljonit eurot, siis 220,224 miljoni euro tagastamisnõue viiks vältimatult maksete katkemiseni äriühingu poolt. Kuna SNCM-i olemasolevad vahendid sõltusid suurel määral äriühingu enamusaktsionäri Veolia-Transdevi antud keskmise tähtajaga 87,3 miljoni euro suurusest võlast, mille

20 — Kohtujuristi kursiiv.

21 — Kohtujuristi kursiiv.

22 — Kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-214/07, EU:C:2008:619, punkt 44). Vt selle kohta ka kohtuotsused komisjon *vs.* Belgia (52/84, EU:C:1986:3, punkt 16); komisjon *vs.* Saksamaa (94/87, EU:C:1989:46, punkt 9); komisjon *vs.* Kreeka (C-183/91, EU:C:1993:233, punkt 19); komisjon *vs.* Portugal (C-404/97, EU:C:2000:345, punkt 39); komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-261/99, EU:C:2001:179, punkt 23); komisjon *vs.* Hispaania (C-404/00, EU:C:2003:373, punkt 45) ning komisjon *vs.* Hispaania (C-177/06, EU:C:2007:538, punkt 46).

23 — Käesoleval juhul puudutab vaidlus ainut SNCM-i, kuna CMN sai rahalisi hüvitisi üksnes põhiteenuste eest, mille komisjon tunnistas ebaseaduslikuks riigiabiks, mis siiski on siseturuga kokkusobiv ELTL artikli 106 lõike 2 alusel (vt vaidlustatud otsus, punkt 213).

ennetähtaegset tagastamist võis laenuandja igal ajal nõuda, oleks 220,224 miljoni euro suuruse tagastamisnõude täitmisele pööramine muutnud ettevõtte tegevuse jätkamise rahastamise kindlasti võimatuks. Pealegi, kuna äriühingu kahjum aastal 2012 oli 14,251 miljonit eurot, millele 220,224 miljoni euro juurdearvestamise korral olnuks väga vähetõenäoline, et mõni äriühing võiks olla huvitatud SNCM-i omandamisest, ning toimumata jäämisel oleks tulnud äriühing vältimatult likvideerida.

54. Prantsuse Vabariik väidab lisaks, et SNCM-i likvideerimine oleks toiming, mis tooks kaasa suuri probleeme avaliku korra ja töösuhete tasandil, kuna SNCM-i enda ja Marseille' sadama sisekliima on märgatavalt halvenenud. Niisiis, SNCM-i erastamisteatele järgnenud 2005. aasta streikides hõivasid streikijad Marseille' sadamas paiknevad laevad, blokeerides nii tuhandete reisijate väljumise, võtsid oma valdusesse ühe laeva ja hoidsid enda juures kinni SNCM-i presidenti-peasekretäri. Streik laienes ning tõi kaasa Marseille' sadama üldise blokeerimise, mõjutades ühtaegu nii reisijate- ja kaubavedu kui ka naftakeemiatoodete transporti.

55. SNCM-i sotsiaalne kliima selle järel ei paranenud ning 2011. aasta alguses algasid uued streigid. Märtsis 2014 teatasid kolm SNCM-i ametiühingut ja üks Marseille' meremeeste ametiühing kogu töötajaskonda hõlmavast streigist, pärast seda, kui järelevalvenõukogus oli 2014. aasta veebruaris ja märtsis toimunud koosolekuid, kus Veolia-Transdev väljendas vastuseisu uute laevade tellimisele ning toetas SNCM-i suhtes maksejõuetusmenetluse alustamist.

56. 2014. aasta juunis toimunud streik tõi ilmsiks Korsika majanduse probleemid, kuna selle taustaks oli riigis domineeriv õhustik, kus kriis on süvenemas ning töösuhetealased ümberkorraldused ja kollektiivsed koondamised järjest sagedasemad. Prantsusmaa ametiasutused tõid seda arvestades – ning vastuseks komisjoni väidetele – välja asjaolu, et neil on võimalik paremini hinnata riskidega kaasnevaid ohte või avaliku korraga seotud probleeme, samuti seda, kas nende ennetamiseks või peatamiseks on vajalik kasutada riigi korrakaitsejõude või mitte.

57. Prantsuse Vabariik lisab, et SNCM-i likvideerimisega seonduvad avaliku huvi tasandi probleemid tooksid vältimatult kaasa Prantsusmaa mandriosa ja Korsika vahelise püsiühenduse katkemise, nagu juhtus 2005. aasta streikide ajal, mistõttu Korsika pidi silmitsi seisma suurte varustusalaste probleemidega, nii ravimite varu, doonorvere, kütuse ja muude kütteainete kui ka esmatarbekaupade osas. Katkestus puudutas ka tuhandete reisijate, nii tööalastel eesmärkidel reisijate kui ka turistide ja kohalike elanike vedu.

58. Prantsuse Vabariik väidab, et püsiühendus jäi katkestatuks kuni sotsiaalse olukorra stabiliseerumiseni. Nimelt väitsid Prantsusmaa ametiasutused, et SNCM-il on märkimisväärne osa Korsikaga ühenduse tagamisel, kattes 34,2% reisijateveost ja 39% kaubaveost.

59. Senini ei ole ükski teine äriühing pakkunud võimalust ühendusepidamiseks kõigi nende Korsika sadamatega, mida SNCM käesoleval ajal teenindab (st Balagne, Porto-Vecchio ja Propriano sadam) ning on väga ebatõenäoline, et Corsica Ferries või CMN on piisava suutlikkusega, et pakkuda Marseille' sadamast lähtuvat mereühendust ajavahemikuks 2013–2024 sõlmitud avaliku teenindamise delegeerimislepingus ette nähtud tingimustel. Sama kehtiks ka juhul, kui CMN ja Corsica Ferries moodustaksid mandri ja Korsika vahelise ühenduse pakkumise eesmärgil kontserni.

60. Teisisõnu leiab Prantsuse Vabariik, et on petlik arvata, et teised ettevõtjad suudaks lühikese tähtaja jooksul luua Korsika ja Marseille' vahelist ühendust tagava transpordivõimaluse, mis täidaks SNCM-i lõpetamise järel tekkiva tühiku, ning viitavad vaidlustatud otsuse põhjendusele 146, mille kohaselt „põhiteenuse puhul tunnistavad teised turuosalised ise, et nad ei ole suutelised seda teenust pakkuma".

3. Hinnang

61. Leian, et Prantsuse Vabariigi põhjendused kõnesoleva ebaseadusliku abi tagasinõudmata jätmise kohta ei ole piisavad, et vastata täieliku täitmise võimatuse nõudele Euroopa Kohtu praktika tähenduses.

a) Argument, et vaidlustatud otsuse täitmise korral on SNCM-i likvideerimine vältimatu

62. Prantsuse Vabariik väidab, et vaidlustatud otsuse täitmine toob vältimatuna kaasa SNCM-i likvideerimise, kuna tagasinõutav abisumma on oluliselt suurem SNCM-i varast.

63. Ma ei toeta seda seisukohta.

64. Esiteks ei tähenda vaidlustatud otsuse täitmisele asumine vahetult pärast sellest Prantsuse Vabariigile teatamist vältimatuna SNCM-i likvideerimist, vaid kõigepealt niisuguste siseriikliku õiguse kohaste piiravate meetmete võtmist, mille baasil võib toimuda abisummade tagasinõudmine.

65. Nagu komisjoni asepresident 17. juuli 2013. aasta kirjas CTC täidesaatva nõukogu presidendile täpsustas, „peab abi tagasi nõudma asutus, kes seda maksis, nii et see toimub *selle asutuse tehtud tagasinõudmisotsuse alusel*” [24].

66. Niisuguse otsuse tegemine ei tähenda automaatselt SNCM-i likvideerimist. Õigupoolest ei keela liidu õigus siseriiklikel kohtutel sellelaadsete tagasinõudmisotsuste täitmist nende otsuste tagajärgede saabumise vältimiseks peatada, et ennetada asjassepuutuvale äriühingule olulise ja hüvitamatu kahju tekkimist.

67. Käesoleval juhul saaks liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastada ka juhul, kui SNCM-i suhtes ei oleks 28. novembril 2014 määratud ettevõtte tervendamismenetlust.

68. Nagu Üldkohtu president vaidlustatud otsuse täitmise peatamise taotluse kohta otsust tehes märkis, paneb see Prantsusmaa ametiasutustele kohustuse võtta siduvaid meetmeid, „mida pealegi saab siseriiklikku kohtusse pöördumise korral peatada [...], mis võib takistada Prantsusmaa ametiasutustel tagasinõudmismenetluse lõpule viia” [25].

69. Nimelt nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et „kui riigiabi saanud äriühing palub liidu kohtul peatada komisjoni poolt selle abi tagasinõudmise kohta tehtud otsuse täitmine, siis asjaolu, et äriühingu kasutada on siseriiklikud õiguskaitsevahendid, mis võimaldavad tal kaitsta ennast siseriiklike tagasinõudmismeetmete vastu, võib aidata ettevõttel vältida asjassepuutuva abi tagastamisega põhjustatava olulise ja hüvitamatu kahju tekkimist” [26].

70. See näitab selgelt, et Prantsusmaa ametiasutuste poolt vaidlustatud otsuse täitmiseks siduvate meetmete võtmine ei toonud automaatselt kaasa SNCM-i likvideerimise algatamist, nagu Prantsuse Vabariik seda väitis.

24 — Kohtujuristi kursiiv.

25 — Vt Üldkohtu presidendi määrus Prantsusmaa *vs.* komisjon (T-366/13 R, EU:T:2013:396, punkt 41), mida apellatsiooniastmes kinnitati Euroopa Kohtu asepresidendi 21. jaanuari 2014. aasta määrusega Prantsusmaa *vs.* komisjon (C-574/13 P(R), EU:C:2014:36).

26 — Vt Euroopa Kohtu presidendi määrus Alcoa Trasformazioni *vs.* komisjon [C-446/10 P(R), EU:C:2011:829, punkt 46]. Vt selle kohta ka Euroopa Kohtu presidendi määrused Deufil *vs.* komisjon (310/85 R, EU:C:1986:58, punkt 22) ja Belgia *vs.* komisjon (142/87 R, EU:C:1987:281, punkt 26) ning Üldkohtu presidendi määrus Prantsusmaa *vs.* komisjon (T-366/13 R, EU:T:2013:396, punkt 44).

71. Vastupidine seisukoht, mille kohaselt toob likvideerimise oht kaasa täitmise täieliku võimatuse, viiks olukorrani, kus raskustes ettevõtjatele oleks ebaseadusliku abi andmisel tagatud täielik karistamatus, kuna niisugusel juhul piisaks sellest, kui ettevõtja väidab end olevat maksejõuetu, et talt ei oleks võimalik sisse nõuda tervendamismenetluses tasumisele kuuluvaid summasid.

72. Teiseks, isegi kui käesolevas asjas oleks asjassepuutuva abi tagastamisega seotud võlgnevuste võlanimekirja kandmine toimunud vaidlustatud otsuses ette nähtud tähtaja jooksul ja terviksumma ulatuses [27], siis väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võimaldab selline nimekirja kandmine „lugeda abi tagasinõudmise kohustuse täidetuks üksnes siis, kui olukorras, kus riigi ametisutustel ei olnud võimalik tagasi nõuda kogu abisummat, päädib pankrotimenetlus ebaseaduslikku abi saanud ettevõtja likvideerimisega, see tähendab tema tegevuse lõpliku lõpetamisega" [28], kuid käesoleval juhul see nii ei ole.

73. Järelikult, nagu Euroopa Kohus on kohtuotsuse komisjon *vs*. Hispaania (C-499/99, EU:C:2002:408) punktis 37 märkinud, on „tagastatava vara puudumine [on] Hispaania valitsuse jaoks tegelikult ainus võimalus näidata abi tagasinõudmise täielikku võimatust" [29], kuid käesoleval juhul see nii ei ole.

74. Kolmandaks märgin, et kohustus teha sissenõudmisotsus, mis võimaldaks vaidlustatud otsusega ebaseaduslikuks tunnistatud abi tagasi nõuda, nähti käesoleval juhul ette Tribunal de commerce de Marseille' 28. novembri 2014. aasta otsusega algatada SNCM-i suhtes tervendamismenetlus.

75. Sellest järeldub, et Tribunal de commerce de Marseille' poolt määratud halduritele antud ülesanne SNCM päästa, leides ettevõttele ülevõtjad [30], tähendab et viimati nimetatuid tuleb teavitada SNCM-il olevast kohustusest abisummad Prantsuse riigile tagasi maksta.

76. Kui selgub, et Tribunal de commerce de Marseille'le SNCM-i ülevõtmiseks tehtud pakkumistele on kehtestatud tingimus, et ebaseadusliku abi tagasimaksmise kohustus tuleb „kustutada" uue loodava ettevõtte eraldamisega varem eksisteerinud äriühingust [31], siis tuletan meelde, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole juhtudel, kui uus äriühing luuakse eesmärgiga jätkata üht osa ebaseaduslikku abi saanud ja likvideerimisel oleva äriühingu tegevusest, siis ei ole ebaseadusliku abi tagasinõudmine enam võimatu, kuna „selline tegevuse jätkamine [võib] – ilma et asjaomast abi oleks täies ulatuses tagasi makstud – tingida selle konkurentsimoonutuse edasikestmise, mis tuleneb konkurentsieelisest, mille see äriühing sai turul võrreldes oma konkurentidega. Nii võib selline äsja asutatud äriühing olla kohustatud kõnealuse abi tagasi maksma, kui see eelis tema kasuks edasi kestab. Nii on see eeskätt siis, kui on tuvastatud, et see äriühing saab tegelikult endiselt kasu konkurentsieelisest, mis on seotud asjaomase abi saamisega, eeskätt siis, kui uus äriühing omandab likvideerimisel äriühingu vara turutingimustele vastavat vastutasu maksmata või kui on tuvastatud, et sellise äriühingu asutamise tagajärjel hiiliti kõrvale kõnealuse abi tagastamise kohustusest" [32].

27 — Tuletan meelde, et see toimus alles 9. jaanuaril 2015 ning vaidlustatud otsuses ette nähtud 220,224 miljonist eurost väiksema summa osas. Komisjon leiab, et täitmisotsuse tegemine on käsitatav üksnes vaidlustatud otsuse „täitmise alustamisena".

28 — Vt kohtuotsus komisjon *vs*. Hispaania (C-610/10, EU:C:2012:781, punkt 104). Vt ka kohtuotsused komisjon *vs*. Poola (C-331/09, EU:C:2011:250, punkt 63–65) ning komisjon *vs*. Itaalia (C-454/09, EU:C:2011:650, punkt 35 ja 36).

29 — Kohtujuristi kursiiv.

30 — Vt käesolev ettepanek, punkt 29, ja 29. novembril 2014 päevalehes *Le Monde*, lk 6, ilmunud artikkel „SNCM: quatre repreneurs étudieraient le dossier".

31 — Üks ülevõtmispakkumise esitanud ettevõtjatest väitis, et „[antud asja] võtmeküsimuseks on see, kas pakkumine, mis tunnistatakse edukaks, vastab õigusliku eraldamise kriteeriumile, mida Euroopa Komisjon on silmas pidanud. Vastasel juhul võib edukaks tunnistatud pakkujal säilida kohustus ebaseaduslik abi tagasi maksta. Kõigis pakkumistes, või vähemalt nendes, mida mina esitasin, on selle ohu tekkega arvestanud [...]"; vt 6. veebruari artikkel ajakirjas *Corse-Matin* „SNCM: „Nous serons très attentifs aux attentes de la Corse"", kättesaadav veebisaidil: http://www.corsematin.com/article/derniere-minute/sncm-%C2%ABnous-serons-tres-attentifs-aux-attentes-de-la-corse%C2%BB.1689605.html. Vt ka käesolev ettepanek, punktid 31 ja 32.

32 — Kohtuotsus komisjon *vs*. Hispaania (C-610/10, EU:C:2012:781, punkt 106). Kohtujuristi kursiiv. Vt selle kohta ka kohtuotsus Saksamaa *vs*. komisjon (C-277/00, EU:C:2004:238, punkt 86).

b) Argumendid, mis seonduvad väga suurte avaliku korraga seotud probleemide ning Prantsusmaa mandriosa ja Korsika vahelise püsiühenduse katkemisega

77. Erinevalt argumendist, mille kohaselt tooks vaidlustatud otsuse täitmine väidetavalt vältimatult kaasa SNCM-i likvideerimise, on siinkohal käsitletavates argumentides osutatud üksnes „ohtudele" või kartusele, et vaidlustatud otsuse täitmine kutsub esile teatavad sündmused.

78. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast nähtub, et „kuigi ületamatud raskused võivad takistada liikmesriigil täita [li idu] õigusest tulenevaid kohustusi, *ei saa pelgalt niisuguste raskuste kartus õigustada hoidumist selle õiguse nõuetekohasest kohaldamisest*" [33].

79. Pealegi, kui liikmesriik „[ei tee] ühtki katset kõnesoleva [abi] tagasisaamiseks, ei saa lugeda tõendatuks, et tagasinõudmist määrava otsuse täitmine on võimatu" [34].

80. Mis puudutab ohtu avaliku korraga seotud probleemide tekkeks, siis selle kohta konkreetsemalt nähtub kasulikku teavet kahest Euroopa Kohtu otsusest kohtuasjades komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-52/95, EU:C:1995:432) ja komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-265/95, EU:C:1997:595).

81. Kohtuotsuse komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-52/95, EU:C:1995:432) aluseks olnud kohtuasjas oli käsitlusel kohustuste rikkumine Prantsusmaa ametiasutuste poolt, mis seisnes kriminaal- ja haldusmenetluse algatamata jätmises niisuguste Prantsuse lipu all sõitvate laevade eest vastutavate isikute osas, kes komisjoni keelumääruseid eirates [35] jätkasid anšoovisepüüki ning püügiga seotud tegevusi.

82. Prantsuse Vabariik väitis, et „anšoovisepüügi kampaania [toimus] sotsiaal-majanduslikult sedavõrd keerulises olukorras, et võis karta suuri probleeme, millega võivad kaasneda tõsised majanduslikud raskused. Pädevad ametiasutused [olid] seega sunnitud jätma rikkumiste eest vastutavate isikute suhtes menetluse algatamata" [36].

83. Euroopa Kohus lükkas selle argumendi kokkuvõttes tagasi, märkides, et „pelgalt riigisiseste raskuste kartus ei saa õigustada kõnesoleva korra kohaldamata jätmist" [37].

84. Kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-265/95, EU:C:1997:595) käsitles Hispaania ja teiste liikmesriikide päritolu põllumajandustoodete (konkreetsemalt – maasikate) importi Prantsusmaale.

85. Prantsuse Vabariik põhjendas seda, et oli otsustanud mitte rakendada meetmeid, mis olid vajalikud Euroopa Liidu piires põllumajandustoodete kaubandusvabaduse tagamiseks riigi territooriumil, sellega et „Prantsusmaa põllumajandustootjate olukord oli sedavõrd raske, et võis mõistlikult eeldada, et pädevate ametiasutuste otsustavam sekkumine võib kutsuda esile asjassepuutuvate tootjate vägivaldseid reaktsioone, millega kaasneksid veelgi suuremad avaliku korra rikkumised või ka sotsiaalsed rahutused" [38].

33 — Kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia (C-280/95, EU:C:1998:28, punkt 16). Vt selle kohta ka kohtuotsused komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-52/95, EU:C:1995:432, punkt 38); komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-265/95, EU:C:1997:595, punkt 55); komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-441/06, EU:C:2007:616, punkt 43) ja komisjon *vs.* Poola (C-331/09, EU:C:2011:250, punkt 72).

34 — Kohtuotsus Itaalia *vs.* komisjon (C-6/97, EU:C:1999:251, punkt 34).

35 — Nõukogu 21. mai 1991. aasta määrus (EMÜ) nr 1326/91 Prantsuse lipu all sõitvate laevadega anšoovisepüügi lõpetamise kohta (EÜT L 127, lk 11) ja 13. aprilli 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 942/92 Prantsuse lipu all sõitvate laevadega anšoovisepüügi lõpetamise kohta (EÜT L 101, lk 42).

36 — Kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-52/95, EU:C:1995:432, punkt 37).

37 — *Ibidem* (punkt 38).

38 — Kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-265/95, EU:C:1997:595, punkt 54).

86. Euroopa Kohus otsustas sellega seonduvalt, et „asjassepuutuva liikmesriigi ülesanne – v.a juhtudel, mil ta tõendab, et riigi tegevusel oleks avaliku korra suhtes niisugused *tagajärjed, millele ta tema käsutuses olevate vahenditega lahendust ei leiaks* – on võtta kõik meetmed [liidu] õiguse täieliku toime ja tõhususe saavutamiseks, et tagada selle õiguse nõuetekohane rakendamine kõigi ettevõtjate huvides”[39] ning et „antud juhul ei ole kostjaks olev valitsus tõendanud niisuguse avaliku korra suhtes esineva ohu olemasolu, millega ta toime ei tuleks”[40].

87. Leian, et ka käesoleval juhul ei ole Prantsuse Vabariik tõendanud, et vaidlustatud otsuse täitmiseks võetavatel kohustusi kehtestavatel otsustel oleks avaliku korra suhtes niisugused tagajärjed, millele ta tema käsutuses olevate vahenditega lahendust ei leiaks.

88. Prantsuse Vabariik ei ole ka tõendanud, seoses võimalusega, et kasutada tuleb riigi korrakaitsejõude, mis on liikmesriikide ainupädevuses, et juhul kui kardetavad avaliku korraga seotud probleemid peaksid tekkima, oleks tal nende jõudude kasutamine täielikult võimatu.

89. Esmalt tuleb meenutada, et erinevalt Prantsuse Vabariigi kartustest ei toonud OTC poolt 7. ja 19. novembril 2014 – hilinenult – tehtud tagasinõudmisotsused ning nende kandmine võlanimekirja 9. jaanuaril 2015, mida tehti vaidlustatud otsuse täitmise esimeste etappidena, endaga kaasa avaliku korraga seotud probleeme[41].

90. Veelgi enam, Prantsuse Vabariigi esitatud kostja vastusele lisatud dokumentidest nähtub, et 2005. aasta pikema streigi ajal suutsid Prantsusmaa ametiasutused avaliku korda ähvardavate ohtudega toime tulla. Nimelt kasutati korrakaitsejõude, et taastada Ajaccio sadamas liikumisvabadus, võtta uuesti oma kontrolli alla streikijate poolt hõivatud laev ning tõrjuda kahest Fos-sur-Mer'is ja Lavéra's asuvast naftaterminalist välja need terminalid blokeerinud streikijad.

91. Prantsuse Vabariik viitab ka võimalikule streikijate põhjustada võidava materiaalse kahju tekke ohule, kuid ei ole sellise ohu suurust konkreetsemalt hinnanud ega seostanud seda üldise huviga vaidlustatud otsuse täitmise suhtes.

92. Järgmise võimalusena tuletan meelde, et Prantsuse Vabariik on seda tüüpi argumente SNCM-ile ümberkorraldusabi andmise põhjendamiseks esitanud juba varemgi[42] ning et Euroopa Kohus lükkas need tagasi, otsustades, et „lühiviited liikmesriigi kui globaalse ettevõtja mainele [mida streigid võivad kahjustada] ei ole piisavad, et tõendada liidu õiguse tähenduses abi puudumist”[43].

93. Sama kehtib ka Prantsuse Vabariigi nende argumentide kohta, mis viitavad Prantsusmaa mandriosa ja Korsika vahelise püsiühenduse katkemise ohule, mis seaks ohtu Korsika varustamise ravimite, doonorvere, kütuse, kütteainete ning esmatarbekaupadega.

94. Mõistagi tekitab SNCM-i töötajate pikem streik, millega kaasneb Marseille' sadama ja Korsika lennujaamade blokeerimine ning toetusstreigid Korsika sadamates (nii oli see aastal 2005) Prantsusmaa ametiasutustele tõsiseid probleeme.

39 — *Ibidem* (punkt 56). Kohtujuristi kursiiv.

40 — *Ibidem* (punkt 57).

41 — Ma ei saa aru, miks asjaolu, et nende etappide toimingud tehti pärast Tribunal de commerce de Marseille' otsust, muutis olematuks – nagu Prantsuse Vabariik kohtuistungil väitis – igasuguse ohu avaliku korraga seotud probleemide tekkeks.

42 — Vt ka minu ettepanek, liidetud kohtuasjad SNCM ja Prantsusmaa *vs.* Corsica Ferries France (C-533/12 P ja C-536/12 P, EU:C:2014:4, punktid 72 ja 73).

43 — Kohtuotsus SNCM ja Prantsusmaa *vs.* Corsica Ferries France (C-533/12 P ja C-536/12 P, EU:C:2014:2142, punktid 40 ja 41). Vt selle kohta ka kohtuotsus Corsica Ferries France *vs.* komisjon (T-565/08, EU:T:2012:415, punktid 103 ja 104).

95. Samas, kordamata seda, mida ma 2005. aasta sündmuste osas juba välja tõin [44], viitan selsamal eesmärgil kaitse- ja tsiviiljulgeoleku direktsiooni 30. septembri 2005. aasta märgukirjale, kus mainiti Solenzara sõjaväelennujaama kasutamise võimalust (mis säilitaks varustamise võimaluse õhusilla kaudu), ning lisati, et Haute-Corse'i departemangu prefekt oli Korsika varustamise tagamiseks võtnud teisigi vajalikke meeteid, näiteks kütusemüügi piiramine, ning et ta planeerib rakendada muid meetmeid nagu transpordiettevõtete rekvireerimist.

96. Ministère du Développement durable (säästva arengu ministeerium) 6. oktoobri 2005. aasta e-mail tõendab samuti, et Korsika varustamine erinevate kütustega oli täiesti võimalik „Barcelonast saabuva kütust vedava laeva laadimisega Ajaccios – *korrakaitsejõudude kaitse all*" [45]. E-mailis järeldatakse, et „varustati peaaegu kõiki saare bensiinijaamu".

97. Seega näib mulle, et argumendid, mis käsitlevad väga suurte avaliku korraga seotud probleemide tekke ning Prantsusmaa mandriosa ja Korsika vahelise püsiühenduse katkemise ohtu, tuleb tagasi lükata.

98. Mis tahes muul järeldusel oleks vastuvõetamatu mõju, kuna see seaks liidu õiguse tõhususe lubamatult sõltuvusse teatavate huvigruppide heast (või halvast) tahtest või sellest, kui tõhus või vähem tõhus on nende vastupanuvõime, kui liidu institutsioonide otsused või liikmesriikide poolt institutsioonide otsuste täitmiseks võetud otsused osutuvad nende huvidega vastuolus olevaks [46]. Leian nagu komisjongi, et Prantsuse Vabariik on sellega seoses väitnud, et tal oli nimetatud huvigruppide poolt avalikule korrale tekitatava ohu ees võimalik üksnes taganeda. Selles osas, nagu komisjon seda kohtuistungil väga lühidalt nentis, ei võrdu poliitiline ebamugavus täitmise täieliku võimatusega.

4. Lojaalse koostöö puudumine

99. Soovin lisada, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt peavad komisjon ja liikmesriigid juhul, kui liikmesriigil on komisjoni otsuse täitmisel raskusi „vastavalt [ELL] artikli [4 lõike 3] aluseks olevale põhimõttele, mis paneb liikmesriikidele ja ühenduse institutsioonidele vastastikused kohustused teha lojaalset koostööd, tegema raskuste ületamiseks heas usus koostööd, järgides samas rangelt aluslepingu sätteid ja eelkõige riigiabi käsitlevaid sätteid" [47].

100. Euroopa Kohus on korduvalt otsustanud, et „[t]äitmise täieliku võimatuse tingimus ei ole täidetud, kui kostjaks olev liikmesriik ainult teavitab komisjoni otsuse elluviimisel esinevatest õiguslikest, poliitilistest või praktilistest raskustest, üritamata tegelikult asjaomastelt ettevõtjatelt abi tagasi saada ja esitamata komisjonile alternatiivseid võimalusi otsuse elluviimiseks, mis võimaldaksid neist raskustest üle saada" [48].

101. Seega nähtub kohtuasja materjalidest selgelt, et Prantsuse Vabariik ei ole asjassepuutuvate ettevõtjate suhtes seda liiki meetmeid võtnud ega pakkunud komisjonile otsuse täitmiseks välja alternatiivseid võimalusi, mis oleksid võimaldanud väidetavatest raskustest üle saada.

44 — Vt käeoslev ettepanek, punkt 88.

45 — Kohtujuristi kursiiv.

46 — Vt selle kohta kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-121/07, EU:C:2008:695, punkt 72), kus Euroopa Kohus otsustas, et „isegi kui eeldada, et Prantsuse Vabariigi kirjeldtud probleemide allikas on ühendusest pärinevate õigusnormide rakendamine, ei saa liikmesriik enda kaitseks tugineda ühenduse õigusakti täitmisel ilmnenud kohaldamisraskustele, st üksikisikute vatsuseisuga seotud raskustele, et õigustada ühenduse õigusest tulenevate kohustuste täitmata jätmist ja tähtaegade järgimata jätmist".

47 — Kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-214/07, EU:C:2008:619, punkt 45). Vt selle kohta ka kohtuotsused komisjon *vs.* Itaalia (C-348/93, EU:C:1995:95, punkt 17); komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-261/99, EU:C:2001:179, punkt 24) ja komisjon *vs.* Hispaania (C-485/03–C-490/03, EU:C:2006:777).

48 — Kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-214/07, EU:C:2008:619, punkt 46). Vt selle kohta ka kohtuotsused komisjon *vs.* Hispaania (C-404/00, EU:C:2003:373, punkt 47); komisjon *vs.* Itaalia (C-99/02, EU:C:2004:207, punkt 18); komisjon *vs.* Kreeka (C-415/03, EU:C:2005:287, punkt 43) ja komisjon *vs.* Hispaania (C-485/03–C-490/03, EU:C:2006:777, punkt 74).

102. Järelikult ei ole Prantsuse Vabariik täitnud kohustust võtta ette nähtud tähtaja jooksul kõik vajalikud meetmed, et nõuda asjassepuutuvatelt ettevõtjatelt tagasi riigiabi, mis on vaidlustatud otsuse artikli 2 lõikes 1 tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks.

B. *Teine etteheide: ebaseadusliku abi kõigi väljamaksete tühistamata jätmine*

103. Komisjon heidab hagis Prantsuse Vabariigile ette, et viimati nimetatu ei tühistanud ette nähtud tähtaja jooksul kõiki vaidlustatud otsuse artikli 2 lõikes 1 nimetatud abi väljamakseid.

104. Komisjon väidab, et erinevalt vaidlustatud otsuse artikli 3 lõikes 4 ette nähtust ei peatatud ega tühistatud kõnesolevaid väljamakseid kohe. Ta selgitab hagis, et OTC 2013. aasta skemaatilisest eelarvest, mille haldusnõukogu võttis vastu 25. juunil 2013, nähtus kaks SNCM-i ja CMN-i kasuks antud rahalist hüvitist, vastavalt 78 014 930 eurot ja 32 627 141 eurot. Nimetatud summad olid mõeldud vastavalt põhi- ja lisateenuste hüvitamiseks ning arvestatud eelnevate aastate vastavate summade alusel.

105. Samuti viitab ta 29. novembri 2013. aasta e-mailile [49], kus Prantsusmaa ametiasutused kinnitasid, et peatasid lisateenusele vastava hüvitise maksmise 2013. aasta juulis, esitades tõendina OTC poolt SNCM-ile tehtud maksekorralduse, kus on nimetatud ainult põhiteenuse hüvitist.

106. Siiski ei tõenda selline maksekorraldus, et lisateenusega seonduva hüvitise maksmine 2013. aasta juulis peatati, kuna selles on mainitud vaid põhiteenusele vastavaid makseid, ning ka selle summa väljaarvutamise viisi ei ole Prantsusmaa ametiasutused täpsustanud.

107. Prantsuse Vabariik kinnitab kostja vastuses, et lisateenuseid katva hüvitise maksmine peatati 2013. aasta juulis. Ta viitab selle tõendamiseks:

— kõnesolevale maksekorraldusele, mis tema sõnul tõendab, et 2013. aasta juulis maksis OTC SNCM-ile üksnes 2 880 160 eurot, mis vastab põhiteenusele;

— SNCM-i pangakonto väljavõtted, mis on lisatud kostja vastusele ning tõendavad, et alates 2013. aasta juulist sai viimati nimetatu reaalselt vaid 2 880 160 eurot põhiteenuste katteks, samas kui 2013. aasta juunis oli talle põhi- ja lisateenuste eest makstud 6 130 160 eurot, ja

— SNCM-i poolt Tribunal administratif de Bastia'le 12. detsembril 2013 esitatud maksetaotlus, millega ta palus teha OTC-le korralduse maksta talle lisateenuste hüvitisena välja maksmata summa, st 16 225 000 eurot.

108. Prantsuse Vabariik rõhutab veel, et OTC kasutas ajavahemiku juulist 2013 kuni detsembrini 2013 eest SNCM-ile põhiteenuste eest makstava hüvitisesumma väljaarvutamiseks meetodit, mida komisjon kasutab vaidlustatud otsuse põhjenduses 218.

109. Neid asjaolusid arvestades võttis komisjon repliigis selle etteheite tagasi osas, mis puudutab SNCM-ile lisateenuste eest alates 23. juulist 2013 makstava hüvitise väljamaksete peatamata jätmist ning selle peatamisest nõuetekohaselt teatamata jätmist.

110. Komisjon jääb siiski oma etteheite juurde osas, mis puudutab SNCM-ile lisateenuste eest makstava hüvitise väljamaksete peatamata jätmist ajavahemikus vaidlustatud otsusest Prantsuse Vabariigile teatamisest 3. mail 2013 kuni 23. juulini 2013. Nimelt nähtub SNCM-i pangakontode väljavõtetest, et sel perioodil tegid Prantsusmaa ametiasutused SNCM-ile kolm igakuist väljamakset igakordse summana 6 130 160 eurot.

49 — Vt käesolev ettepanek, punkt 23.

111. Prantsuse Vabariik ei vaidle vasturepliigis sellele vastu ning kinnitas seda ka kohtuistungil.

112. Lisateenuste hüvitise väljamaksed tuli peatada alates ajast, mil vaidlustatud otsusest Prantsuse Vabariigile teatati, st 3. maist 2013, nagu on ette nähtud otsuse artikli 3 lõikes 4. Nagu komisjon märgib, ei ole Prantsusmaa ametiasutused esitanud ei teavet ega kinnitusi selle kohta, et lisateenustele vastavad väljamaksed oleksid ajavahemikuks 3. maist 2013 23. juulini 2013 peatatud või tühistatud. Samuti ei ole tõendatud, et Prantsusmaa ametiasutused oleksid selle perioodi vältel makstud summad tagasi nõudnud.

113. Järelikult, kuna Prantsuse Vabariik ei ole kõiki artiklis 2 lõikes 1 osutatud abi väljamakseid ette nähtud tähtaja jooksul tühistanud, siis on ta rikkunud vaidlustatud otsuse artikli 3 lõikest 4 tulenevaid kohustusi.

C. Kolmas etteheide: komisjonile teatamata jätmine

114. Kuna Prantsuse Vabariik ei võtnud ette nähtud tähtaja jooksul vajalikke meetmeid, et tühistada edasiste väljamaksete tegemine ning juba makstud abisummad tagasi nõuda, on ta rikkunud ka kohustust teatada kahe kuu jooksul vaidlustatud otsusest teatamisest komisjonile võetud meetmetest, nagu on ette nähtud vaidlustatud otsuse artiklis 5.

115. Seda fakti rõhutab asjaolu, et Prantsuse Vabariik ei vastanud komisjoni seisukohtadele ja selgituste nõudele, mille komisjon talle saatis seetõttu, et ei olnud Prantsusmaa ametiasutustelt mitte mingisugust teavet saanud.

116. Tsiteerin näitena komisjoni 20. septembri 2013. aasta kirja Prantsuse Vabariigi alalisele esindusele Euroopa Liidu juures, kus komisjon osutas asjaolule, et tema seisukohad ja selgituste saamiseks esitatud taotlused „olid jäänud vastuseta" ja et „kuigi [vaidlustatud otsuses] ette nähtud erinevad tähtajad [olid] möödunud, ei [olnud] Prantsusmaa ametiasutused edastanud komisjoni teenistustele *mitte ühtegi dokumenti*, mis kajastaks kõnesoleva otsuse rakendamist"[50]. Prantsusmaa ametisutused vastasid mainitud meeldetuletuskirjale kahekuulise hilinemisega, st 29. novembri 2013. aasta e-mailis.

VI. **Kohtukulud**

117. Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

118. Käesoleval juhul on komisjon esitanud nõude Prantsuse Vabariigi vastu ning kohtuotsus peaks minu hinnangul tehtama põhiosas viimati nimetatu kahjuks. Seega tuleb kohtukulud tervikuna välja mõista Prantsuse Vabariigilt.

VII. **Ettepanek**

119. Eespool toodud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada järgmist:

1. Kuna Prantsuse Vabariik ei võtnud ette nähtud tähtaja jooksul kõiki vajalikke meetmeid selleks, et nõuda Société nationale maritime Corse-Méditerranée (SNCM) SA-lt tagasi riigiabi, mis on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks komisjoni 2. mai 2013. aasta otsuse 2013/435/EL riigiabi SA.22843 (2012/C) (ex 2012/NN) kohta, mida Prantsusmaa andis ettevõtjatele Société Nationale Maritime Corse Méditerranée ja Compagnie Méridionale de

50 — Kohtujuristi kursiiv.

Navigation, artikli 2 lõikega 1, ei tühistanud ette nähtud tähtaja jooksul kõiki artikli 2 lõikes 1 nimetatud abi väljamakseid ega teatanud määratud tähtaja jooksul Euroopa Komisjonile selle otsuse täitmiseks võetud meetmetest, siis on Prantsuse Vabariik rikkunud ELTL artikli 288 neljandast lõigust ja nimetatud otsuse artiklitest 3–5 tulenevaid kohustusi.

2. Mõista kohtukulud välja Prantsuse Vabariigilt.